

Larvik bøkeskog landskapsvernområde

Den første naturfredningen i Norge var fredningen av Bøkeskogen i Larvik. Den 17. mai 1884 sanksjonerte kong Oscar II Stortingets vedtak om «Bevarelsen av Laurvigs Bøgeskov».

Staten overtok Bøkeskogen vederlagsfritt fra kammerherre Frederik Wilhelm Treschow. Kammerherren ønsket at Bøkeskogen «paa den bedste Maade kunde blive bevaret som en Herlighed for Laurvig».

Stortingets vedtak ble fattet 26 år før den første loven om naturfredning trådte i kraft. Det skulle gå nesten hundre år før Larvik bøkeskog, i 1980, ble vernet etter naturvernloven. Med unntak av en mindre del, Mellomskogen, som er i kommunalt eie, er Statskog i dag eier av Larvik bøkeskog.

FAKTA

Landskapsvernområdet ble opprettet i 1980. Det er 299 dekar stort. Allerede i 1884 sikret Stortinget Bøkeskogen som «lystskov for byen Laurvig».

Larvik bøkeskog har en rekke gravfelt fra jernalderen, som her til venstre i bildet. ▼

Bøkeskogen er et svært populært turområde, med et tett nettverk av stier, løyper og veier. I Bøkeskogen ligger Larviks festplass, der 17. mai har blitt feiret siden 1844. Etter hvert ble nasjonaldagsfeiring i Bøkeskogen en årlig foreteelse.

Bøkeskogen ligger på toppen av Vestfoldraet, en morenerygg fra siste istid. Vestfoldraet går fra Horten i nord til Mølen i syd. Da isbreen for 10-11 000 år siden gjorde et midlertidig stopp i tilbaketrekningen, la den igjen en rygg av stein, grus og sand. Dette er Raet.

Bøk var et av de siste treslagene som kom til Norge etter istiden. Treet etablerte seg først i Vestfold, omkring år 600-700 e. Kr., og har fortsatt sitt norske tyngdepunkt i fylket. Mye tyder på at treet kom til Vestfold som en følge av handel med Danmark. Bøken krever et mildt og fuktig kystklima, og den trives best i grov, leiddrenert jord. Nettopp disse betingelsene er til stede på Vestfoldraet.

Når bøketrærne først har etablert seg, skygger de ut andre treslag. Bare noen få planter kan vokse i det beskjedne lyset som slipper gjennom de tette bøkekroene. Hvitveisen skynder seg å blomstre før bøkebladene spretter om våren, og danner store, hvite tepper i Bøkeskogen.

Verneverdiene i landskapsvernområdet er først og fremst knyttet til Bøkeskogen som parkskog. Området skal fortsatt skjottes slik at opplevelseskvalitetene i skogen blir tatt vare på.

Bøkeskogen i Larvik er det første stedet hvor det ble påvist hekking av boksanger i Norge. I 1877 ble «en hel Coloni» registrert her. Kjernebiter, bokfink, løvsanger og munk er andre typiske fuglearter i Bøkeskogen. Det er funnet tolv sjeldne og utrydningstruede arter utenom fugler i verneområdet. Fem av artene er registrert i nyere tid.

Det er mange fornminner i landskapsvernområdet. Mer enn 60 gravhauger fra yngre jernalder, det vil si 550 til 1050 e. Kr., gjør Bøkeskogen til et av de største jernaldergravfeltene i Norge. En av de tidlige hovedveiene langs Oslofjorden gikk gjennom Bøkeskogen. Dype spor i terrenget, en hulvei, vitner om århundrer med folk og fe på vandring gjennom fylket.

Bøkeskogen har siden 1974 vært besøkt av det lille insektet bøkeullus. Larven til bøkeullusa kan lage små hull i barken på bøketrærne. Det skjer når den stikker en snabel gjennom barken for å suge plantenæring. De små hullene gjør treet utsatt for angrep fra en spesiell sopp. Angrepne trær blir glisne i toppen, tørker ut og kan dø. Selv om sykdommen har vært i skogen i flere tiår, har den ikke ført til omfattende skogdød.

En større utfordring er sykdommen Phytophthora. Når et tre er smittet av denne sopplignende mikroorganismen, blir ledningsvevet i treet ødelagt slik at transporten av vann og næringsstoffer stopper opp. Angrep fører til glissen, gul krone. Etter hvert dør treet. Sykdommen finnes over store deler av Bøkeskogen, og i 2012 ble det registrert 49 syke trær. Sykdommen sprer seg med jord, vann og infiserte plantedeler. Når Phytophthora-smitten først har etablert seg i et område, er den nesten umulig å bli kvitt.

Foto copyright Gunnar Numme

Bøksanger er karakteristisk for frodige løvskoger. Den er lett å kjenne igjen på den trillende sangen som høres ut som en mynt som snurrer på et bord. ▲

Foto copyright Sigvè Reiso

Sitronskivevokssopp er en sjelden sopp som vokser i Larvik bøkeskog. ▲

Bøkeskogen har lenge vært et yndet rekreasjonsområde. ▲